

Sygn. akt: I ACa 765/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Wiesława Kuberska</i>
Sędziowie:	<i>SSA Małgorzata Stanek</i> <i>SSA Hanna Rojewska (spr.)</i>
Protokolant:	st. sekr. sądowy Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2012 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. B. (1)**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Centralnemu Zarządowi Więziennictwa w W.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 29 marca 2012 r. sygn. akt I C 134/11

1. **oddala obie apelacje;**

2. **zasądza od powoda P. B. (1) na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1.000 (jeden tysiąc) złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;**

3. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi radcy prawnemu P. L., prowadzącemu Kancelarię Radcy Prawnego w Ł. kwotę 6.642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złotych brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi P. B. (1) w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 765/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 marca 2012 roku Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Centralny Zarząd Służby Więziennej w W. na rzecz P. B. (1) kwotę 3.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 lutego 2011 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach postępowania, nie obciążając powoda kosztami zastępstwa procesowego ani też nieuiszczonymi kosztami sądowymi przejmując je na rachunek Skarbu Państwa.

Sąd ustalił, że powód P. B. (1) przebywał od dnia 9 stycznia 2005 r. w następujących jednostkach penitencjarnych:

- w **Zakładzie Karnym w Ł. nr 2** od dnia 10 stycznia 2005 r. do 17 marca 2005 r., od 8 maja 2005 r. do 25 maja 2005 r., od 28 stycznia 2006 r. do 4 kwietnia 2006 r., od 21 maja 2006 r. do 6 czerwca 2006 r., od 14 września 2007 r. do 28 listopada 2007 r., od 23 lipca 2008 r. do chwili obecnej,
- w **Zakładzie Karnym w H.** od dnia 17 marca 2005 r. do dnia 6 kwietnia 2005 r.,
 - w **Areszcie Śledczym w P.** od 6 dnia kwietnia 2005 r. do 8 maja r., od 25 maja 2005 r. do 14 grudnia 2005 r., od 9 kwietnia 2008 r. do 12 maja 2008 r.,
 - w **Areszcie Śledczym w Ł.** od dnia 14 grudnia 2005 r. do 28 stycznia 2006 r., od 4 kwietnia 2006 r. do 21 maja 2006 r., od 6 czerwca 2006 r. do 8 sierpnia 2006 r.,
 - w **Zakładzie Karnym w P.** od dnia 8 sierpnia 2006 r. do 18 września 2006 r., od 16 lutego 2007 r. do 14 września 2007 r.,
 - w **Areszcie Śledczym w G.** od 18 września 2006 r. do 16 lutego 2007 r.,
 - w **Zakładzie Karnym we W.** nr 1 od 28 listopada do 9 kwietnia 2008 r., od dnia 2008 r. do 23 lipca 2008 r.

W **Zakładzie Karnym w Nr 2 Ł.** rozmieszczenie powoda w celach, przedstawiało się następująco, przy czym budynek A, to budynek koszarowy, natomiast budynek B, to szpital więzienny:

- od 10 stycznia 2005 r. do 12 stycznia 2005 r. B, oddział 3, cela 209 o powierzchni 13,71m²
- od 12 stycznia 2005 r. do 21 stycznia 2005 r.-B, oddział 3, cela 207 o powierzchni 25,45m²,
- od 21 stycznia 2005 r. do 17 marca 2005 r. - A, oddział 2, cela 213 o powierzchni 24,50 m²,
- od 21 stycznia 2005 r. do 17 marca 2005 r. - A, oddział 2, cela 213 o powierzchni 24,50 m²,
- od 8 maja 2005 r. do 11 maja 2005 r. - B. oddział 1, cela 019 o powierzchni 26,06 m²,
- od 11 maja 2005 r. do 12 maja 2005 - B, oddział 4, cela 301 o powierzchni 25,34 m²,
- od 12 maja 2005 do 13 maja 2005 r. - B. oddział 4, cela 303 o powierzchni 25,57 m²,
- od 13 maja 2005 r. do 14 maja 2005 r.- B, oddział 2, cela 019 o powierzchni 26,06 m²,
- od 14 maja 2005 r. do 24 maja 2005 r. -- B. oddział 2, cela 103 o powierzchni 9,63 m²,
- od 24 maja 2005 r. do 25 maja 2005 r. - B. oddział 1, cela 001 o powierzchni 27,72 m²,
- od 28 stycznia 2006 r. do 4 kwietnia 2006 r.- B, oddział 1, cela 104 o powierzchni 30,27 m²,

- od 21 maja 2006 r. do 6 czerwca 2006 r. - B, oddział 1, cela 001 o powierzchni 27,72 m²
- od 14 września 2007 r. do 28 listopada 2007 r. - A, oddział 3, cela 308 o pow. 25,01m²,
- od 23 lipca 2008 r. do 28 lipca 2008 r. - A, oddział 3, cela 308 o powierzchni 25,01 m²,
- od 28 lipca 2008 r. do 3 listopada 2008 r. - A, oddział 3, cela 310 o powierzchni 18,98 m²-,
- od 3 listopada 2008 r. do 3 grudnia 2009 r. - A, oddział 3, cela 308 o powierzchni 25,01 m²,
- od 3 grudnia 2009 r. do 14 września 2010 r. - A, oddział 3, cela 311 o powierzchni 18,38m²
- od 14 września 2010 r. do 2 grudnia 2010 r. - A, oddział 3, cela 308 o powierzchni 25,01m²,
- od 2 grudnia 2010 r. do chwili obecnej - A, oddział 3, cela 310 o powierzchni 18,98 m².

Sale chorych w budynku B (szpitalu) to pomieszczenia, w których nigdy nie występowało przeludnienie. W odniesieniu do osoby powoda nie były wydawane decyzje na podstawie art. 110 § 2a i 2b k.k.w.

Od dnia 6 grudnia 2009 roku powód w Zakładzie Karnym Nr 2 w Ł. nie przebywał w celi, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3m².

Podczas osadzenia powoda w Zakładzie Karnym Nr 2 w Ł. do grudnia 2009 roku panowało przeludnienie.

W Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. funkcjonuje wentylacja grawitacyjna, której sprawność sprawdzana jest cyklicznie, zgodnie z wymogami prawa budowlanego, przez uprawnionego kominiarza, który sporządza stosowny protokół. Otwór wentylacyjny w celach jest wspólny dla części mieszkalnej oraz dla kąpika sanitarnego. Temperatura w pomieszczeniach odpowiada obowiązującym przepisom.

Utrzymywanie higieny osobistej odbywa się stosownie do przepisów porządku wewnętrznego zakładu oraz na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności. Osadzeni otrzymują paczkę proszku do prania 200 gram, maszynkę do golenia, jeden papier toaletowy, krem do golenia i pastę do zębów. Dostęp do ciepłej wody realizowany jest zgodnie z w/w aktem prawnym. Kąpiele odbywają się w łaźni ogólnej, gdzie jest zapewniona odpowiednia temperatura wody. Na oddziałach istnieje pomieszczenie, gdzie znajduje się ujęcie ciepłej wody dostępne dla osadzonych.

Węzły sanitarne w celach były i są odgrrodzone od pozostałej części pomieszczenia ściankami lekkiej konstrukcji do wysokości ok. 2 m, natomiast wejście zasłaniane jest zasłonką na całej wysokości konstrukcji i szerokości wejścia do węzła. W celach zapewnione jest odpowiednie oświetlenie sztuczne oraz naturalne.

W toku wykonywania kary pozbawienia wolności, powód tylko raz zgłosił uwagi dotyczące warunków osadzenia, związane z wydaniem mu niesprawnych sztućców.

W trakcie pobytu we wskazanej jednostce powód korzystał z zajęć kulturalno - oświatowych w postaci turniejów i konkursów tematycznych, nadto był nagradzany za udział i pomoc w ich organizacji oraz realizacji.

Dla P. B. (1) uciążliwe było korzystanie z kąpika sanitarnego, z którego po załatwieniu potrzeb fizjologicznych przez osadzonych było czuć fetor, co było uciążliwe szczególnie w okresie letnim.

Powód miał pretensje do służby więziennej, iż nie zezwalała mu na korzystanie z wiatraka podczas upałów.

W **Zakładzie Karnym w H.** powód przebywał w okresie od dnia 17 marca 2005 r. do dnia 6 kwietnia 2005 r.

Przez cały okres osadzenia umieszczony był w celi nr 59 o powierzchni 18,01 m² przeznaczonej dla 6 osób. Stan wentylacji celi był zgodny z obowiązującymi normami, a w ZK w H. były organizowane zajęcia kulturalno - oświatowe. Wyposażenie cel mieszkalnych, w których przebywał powód odpowiadało wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r., Nr 186, poz. 1820).

We wskazanej jednostce penitencjarnej cele wyposażono w węzły sanitarne wyodrębnione od pozostałej części sal mieszkalnych w sposób zapewniający intymność oraz w sprzęty i środki niezbędne do zachowania porządku i czystości. Osadzonym zapewniono dostęp do bieżącej wody.

Zgodnie z art. § 30 ust. 3 regulaminu organizacyjno porządkowego wykonywania kary pozbawiania wolności, powód miał możliwość odbywania ciepłej kąpieli raz w tygodniu.

Modernizacja, konserwacja i naprawy związane z bieżącą eksploatacją budynku wykonywane były i są stosownie do potrzeb, niezwłocznie po zgłoszeniu usterki.

W jednostce tej prowadzona jest intensywna działalność kulturalno oświatowa oraz organizowane są imprezy sportowe. W czasie osadzenia powoda działał także radiowęzeł. Realizowane są programy resocjalizacji skazanych.

W okresie od 23 lipca 2008 r. powód znajdował się pod opieką lekarza ambulatoryjnego oraz w razie potrzeby lekarzy specjalistów. Wielokrotnie był konsultowany lekarsko.

Podczas pobytu w Zakładzie Karnym w H. powód przebywał w przeludnionej celi, w której kącik sanitarny był w złym stanie.

W **Areszcie Śledczym w P.** powód przebywał w okresach od 6 kwietnia 2005 r. do 8 maja 2005 r., od 25 maja 2005 r. do 14 grudnia 2005 r., od 9 kwietnia 2008 r. do 12 maja 2008 r.

Powód był osadzony w następujących celach:

- w celi nr 169 w okresie od 7 kwietnia 2005 r. do 12 kwietnia 2005 r. o powierzchni 11,31 m²,
- w celi nr 407 w okresie od 12 kwietnia 2005 r. do 14 kwietnia 2005 r. o powierzchni 10,98 m²,
- w celi nr 175 w okresie od 14 kwietnia 2005 r. do 25 kwietnia 2005 r. o powierzchni 11,31 m²,
- w celi nr 172 w okresie od 25 kwietnia 2005 r. do 10 maja 2005 r. o powierzchni 11,31 m²,
- w celi nr 169 w okresie od 2 czerwca 2005 r. do 16 czerwca 2005 r. o powierzchni 11,31 m²,
- w celi nr 451 w okresie od 16 czerwca 2005 r. do 4 lipca 2005 r. o powierzchni 11,67 m²,
- w celi nr 149 w okresie od 4 lipca 2005 r. do 3 sierpnia 2005 r. o powierzchni 11,67 m²,
- w celi nr 350 w okresie od 3 sierpnia 2005 r. do 14 grudnia 2005 r. o powierzchni 11,3 m²,
- w celi nr 348 w okresie od 9 kwietnia 2008 r. do 14 kwietnia 2008 r. o powierzchni 11,31 m²,
- w celi nr 273 w okresie od 14 kwietnia 2008 r. do 12 maja 2008 r. o powierzchni 11,31 m².

Wszystkie cele były i są przeznaczone dla 3 osób. W niniejszej jednostce osadzeni mają dostęp do zajęć oświatowo - kulturalnych, oraz do zajęć sportowych organizowanych w hali sportowej i na boisku zewnętrznym. Każdy z osadzonych na własną prośbę ma zapewniony dostęp do aktualnych przepisów prawnych za pośrednictwem wychowawcy oraz możliwość korzystania z biblioteki.

W Areszcie Śledczym w P. funkcjonuje wentylacja naturalna. Kontrole przewodów kominowych i podłączeń wentylacyjnych dokonywane są corocznie przez wyspecjalizowany zakład kominiarski. We wszystkich celach mieszkalnych zapewnione jest oświetlenie naturalne oraz sztuczne oraz wyodrębniony stałymi przegrodami kącik sanitarny złożony z wc, umywalki oraz prysznic. Osadzeni korzystają z ciepłej kąpieli w celach według ustalonego planu, co najmniej raz w tygodniu, dodatkowo mają również możliwość korzystania z ciepłej wody przez okres 15 min po każdym posiłku.

W godzinach pracy Zakładu Opieki Zdrowotnej AŚ w P. pacjenci są otoczeni opieką pielęgniarstwa i lekarską. Są także nadzorowani i monitorowani przez funkcjonariuszy pełniących służbę w oddziale. Otrzymują regularnie leki w zaleconych przez lekarzy dawkach. Oddziały mieszkalne codziennie wizytowane są przez personel pielęgniarstwa. Po godzinach pracy ZOZ opiekę medyczną nad osadzonymi w pilnych i zagrażających życiu przypadkach przejmuje Pogotowie Ratunkowe. Osadzeni mają dostęp do konsultacji specjalistycznych, badań diagnostycznych.

Dyrektor Aresztu Śledczego w P. - zgodnie z art. 248 § 1 k.k.w. - informował Sąd Okręgowy w P., że na okres do 5 października 2008 roku podjął decyzję o umieszczeniu osadzonych w warunkach, w których powierzchnia celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3m².

W **Areszcie Śledczym w Ł.** powód przebywał od dnia 14 grudnia 2005 r. do 28 stycznia 2006 r., od 4 kwietnia 2006 r. do 21 maja 2006 r., od 6 czerwca 2006 r. do 8 sierpnia 2006 r.

Wszystkim osadzonym w tej jednostce zapewniono możliwość dbania o higienę osobistą. Cele mieszkalne wyposażone są w węzły sanitarne, w skład których wchodzi miska ustępowa, automat płuczący, umywalka z instalacją zapewniającą dostęp do bieżącej wody. Powód mógł korzystać z kąpieli raz w tygodniu.

Kąciki sanitarne w celach mieszkalnych osłonięte są konstrukcją stalową, pokrytą płytą HDF w wysokości 205 cm (w oddziałach pierwszych kąciki są wymurowane do tej wysokości), zapewniając w ten sposób swobodne oraz intymne korzystanie z sanitariatu.

Administracja Aresztu, działając na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych umożliwia osadzonym zachowanie higieny. Przybory do golenia, mydło, krem, proszek do prania, szczoteczka do zębów, każdy z osadzonych otrzymuje raz w miesiącu. Ponadto do cel dostarcza się środek do czyszczenia urządzeń sanitarnych, proszek do szorowania, płyn do mycia naczyń oraz pastę do podłóg. Wydawanie kolejnych racji środków czystości odbywa się na prośbę osadzonego, zgłoszoną wychowawcy danego oddziału.

Wyposażenie cel mieszkalnych w sprzęt kwaterunkowy jest zgodne z powołanym rozporządzeniem. W celi mieszkalnej z węzłem sanitarnym znajduje się sprzęt w postaci - łóżka, stolika, szafki, taboretu, wieszaka, półki na przybory toaletowe, lustro. Ilość w/w sprzętu jest dostosowana do liczby osadzonych przebywającej w danej celi mieszkalnej.

W celach zamontowane jest oświetlenie jarzeniowe, typowe w tego rodzaju jednostkach. Oświetlenie dostosowane jest do wielkości celi. Przeważnie jest to jedna lub dwie belki o mocy 2x40 WAT oraz dodatkowo 25 WAT w kąciku sanitarnym. Istnieje możliwość uzyskania dodatkowego oświetlenia do czytania.

W celach znajdują się drożne kratki grawitacyjne, co potwierdzają corocznie przeprowadzane kontrole instalacji kominowych.

Zgodnie ze specyfiką jednostki otwory okienne wszystkich cel mieszkalnych, w których przebywają osadzeni muszą być zabezpieczone kratą okienną odpowiednią do wymogów techniczno-okiennech. Odpowiednia przenikalność płyt posiadających stosowne atesty nie powoduje znacznego ograniczenia dopływu do celi światła dziennego.

Przesłony okienne w celach mieszkalnych pokryte są płytami poliwęglanowymi w stalowych ramach kątowych i są one zamontowane równolegle w stosunku do otworów okiennych z zachowaniem 30 cm odstępu w celu zapewnienia wymiany powietrza podczas wietrzenia cel.

Każdy osadzony ma zapewniony dostęp do służby zdrowia, w tym stomatologa. Przyjęcia realizowane są zgodnie z kolejnością zgłoszeń. Jeśli lekarz pierwszego kontaktu stwierdzi potrzebę konsultacji specjalistycznej zgłasza osadzonego do specjalisty.

Podczas pobytu w jednostce powód miał możliwość uczestniczenia w zajęciach kulturalno- oświatowych, mógł korzystać z biblioteki, prenumerować prasę, poza tym na każdy oddział dostarczane są dzienniki. Wychowawcy na oddziałach mieszkalnych organizują konkursy tematyczne.

W Areszcie Śledczym w Ł. w latach 2002 - 2007 został przeprowadzony generalny remont wszystkich cel mieszkalnych, wszelkie zgłaszane przez osadzonych nieprawidłowości są usuwane na bieżąco.

W **Zakładzie Karnym w P.** powód przebywał od dnia 8 sierpnia 2006 r. do dnia 18 września 2006 r. oraz od 16 lutego 2007 r. do 14 września 2007 r.

W celach, w których przebywał powód, były kąpiki sanitarne, część z nich była murowana, a część wyodrębniona przy pomocy konstrukcji stalowej, wypełnionej płytą wiórową. Sposób wyodrębnienia węzłów sanitarnych zapewniała osadzonym intymność.

Ilość sprzętu kwaterunkowego w pomieszczeniach mieszkalnych była zgodna z normami wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy, określonymi w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Osadzonym w jednostce zapewniano środki do utrzymania higieny, stosownie do obowiązujących w tym przedmiocie przepisów. Środki czystości w pomieszczeniach mieszkalnych wydawano dwa razy w miesiącu. Powód miał możliwość korzystania z ciepłej kąpieli raz w tygodniu. W oknach są zainstalowane blendy. Natężenie oświetlenia w celach odpowiadało obowiązującej w tym zakresie normie PN - 84- E02033. W każdej celi jest okno, które w miarę potrzeby można było otworzyć i przewietrzyć cele. Budynki mieszkalne posiadały sprawną wentylację grawitacyjną. Zabiegi dezynsekcji i deratyzacji przeprowadzane są zgodnie z harmonogramem oraz w miarę zaistniałej potrzeby.

W czasie osadzenia powód nie zgłaszał skarg na niewłaściwe warunki socjalno - bytowe podczas wizytacji pomieszczeń mieszkalnych przeprowadzanych przez funkcjonariuszy działu penitencjarnego oraz kwatermistrzowskiego.

W **Areszcie Śledczym w G.** powód przebywał od 18 września 2006 r. do 16 lutego 2007 r. w celach;

- nr 2 o powierzchni 26,94 m² przeznaczonej dla 8 osób,
- nr 16 o powierzchni 17,74 m² przeznaczonej dla 5 osób,
- nr 7 o powierzchni 13,80 m² przeznaczonej dla 4 osób,
- nr 17 o powierzchni 12,51 m² przeznaczonej dla 4 osób,
- nr 16 o powierzchni 16,74 m² przeznaczonej dla 5 osób,

- nr 212 o powierzchni 20,81 m² przeznaczonej dla 5 osób,

- nr 29 o powierzchni 12,60 m² przeznaczonej dla 4 osób.

Wszystkie cele mieszkalne w Areszcie Śledczym w G. wyposażone były w sprzęt kwaterunkowy, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, tj. oddzielne łóżko dla każdego osadzonego, stół więzienny, szafki więzienne, taborety, półkę pod telewizor, wieszak ścienny, półkę na przybory, lustro i sprzęt do utrzymania higieny i czystości.

Powód otrzymał także środki higieny osobistej w ilościach zgodnych z normami zawartymi w wyżej wskazanym rozporządzeniu oraz środki do utrzymania czystości w celach. Powodowi zapewniono realizację ciepłej kąpieli co najmniej raz w tygodniu.

We wszystkich celach mieszkalnych, w jakich przebywał, znajdowała się toaleta odgradzona od pozostałej części celi mieszkalnej ścianką działową zamykaną drzwiami, co zapewniało osadzonym pełną intymność. Dostęp do toalet osadzeni mają całą dobę, do cel doprowadzona jest także bieżąca woda.

Stan techniczny cel mieszkalnych, w których przebywał powód odpowiadał wymogom rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

W jednostce zapewniona była odpowiednia wentylacja grawitacyjna. Okresowe kontrole przewodów kominowych przeprowadzano na bieżąco. Natężenie oświetlenia elektrycznego było zgodne obowiązującymi w tym przedmiocie normami.

W dokumentacji z lat 2006-2007, prowadzonej zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, za okres osadzenia powoda, nie zanotowano wpływu skarg pochodzących od powoda.

Powodowi zapewniono możliwość korzystania z zajęć kulturalno - oświatowych, zapoznania się z przepisami kodeksu karnego wykonawczego i aktami wydawanymi na jego podstawie. Powód mógł również korzystać z zasobów biblioteki. Osadzeni w jednostce mają nieograniczony dostęp do świadczeń medycznych, więziennej, jak i pozawięziennej służby zdrowia. Powód w trakcie osadzenia przebywał na oddziale neurologii ZOZ -u Szpitala Aresztu Śledczego w G..

W Zakładzie Karnym we W. powód przebywał w okresie:

- od dnia 28 listopada do 9 kwietnia 2008 r. w celi nr 240 o powierzchni 16,08 m², w której liczba osadzonych wynosiła 5 osób, w celi nr 90 o powierzchni 7,00 m², w której liczba osadzonych wynosiła 2 osoby, w celi nr 79 o powierzchni 7 m², w której liczba osadzonych wynosiła 2 osoby,

- w okresie od 12 maja 2008 r. do 23 lipca 2008 r. w celi nr 79 o powierzchni 7,00 m², w której liczba osadzonych wynosiła 2 osoby, w celi 273 o powierzchni 16,20m², w której przebywało 6 osób, przy czym od dnia 15 czerwca 2008 r. do 15 lipca 2008 r. w szpitalu (sali nr 28)

W trakcie obu pobytów miał zapewnione właściwe warunki bytowe. Cele mieszkalne wyposażono w odpowiedni, sprawny technicznie sprzęt kwaterunkowy tj. łóżka, stoki, szafki, taborety, wieszaki na ubrania, pojemniki na śmieci, miski, wiaderka i szczotki do toalet. Osadzonym na bieżąco dostarczano niezbędne do utrzymania czystości środki (proszek do czyszczenia umywalki, płyn do wc, pastę do podłogi).

Cała jednostka penitencjarna objęta jest monitoringiem realizowanym przez wyspecjalizowany podmiot zajmujący się zwalczaniem gryzoni. Zabiegi deratyzacji przeprowadza się regularnie co roku oraz w miarę zaistnienia takiej potrzeby. W trakcie kontroli sanitarnych w jednostce nie stwierdzono naruszeń przepisów.

W izbie chorych szpitala - sali nr 28 i celi nr 273 - toaleta w okresie osadzenia powoda zabudowana była murem z cegły z węzłem sanitarnym z ciepłą wodą, natomiast w pozostałych celach toaletę usytuowano w rogu tych pomieszczeń i oddzielona była płytą z drzwiami, co zapewniało nieskrępowane korzystanie z kącików sanitarnych. Cele były wyposażone w instalację z zimną wodą.

Powód miał możliwość korzystania z ciepłej kąpieli zgodnie z obowiązującymi w tym przedmiocie przepisami, według ustalonego w Zakładzie Karnym grafikiem, co najmniej raz tygodniu.

Cele posiadają sprawną wentylację grawitacyjną, zapewniającą należyłą cyrkulację powietrza. Przewody wentylacyjne były kontrolowane i czyszczone przez firmę kominiarską. Cele, w których przebywał powód posiadają okna o powierzchni zapewniającej dostęp światła dziennego, a także wyposażone są w sztuczne oświetlenie, zgodne z obowiązującymi przepisami. Okna izb chorych posiadają powierzchnię wielkogabarytową.

Powód mógł korzystać ze spacerów poza celą mieszkalną, korzystać z zajęć kulturalno- oświatowych. W jednostce działał radiowęzeł, istniała możliwość oglądania telewizji. Organizowane były turnieje szachowe, tenisa stołowego i piłki siatkowej. Po zwróceniu się do wychowawcy, osadzonemu udostępniane były akty prawne. W jednostce penitencjarnej działała także biblioteka. Powód miał zapewnioną właściwą pomoc medyczną. Powód nie zgłaszał żadnych skarg na warunki panujące w Zakładzie Karnym we W..

Dyrektor Zakładu Karnego Nr 1 we W. pismami z dnia 21 grudnia 2007 roku, 27 marca 2008 roku i 6 czerwca 2008 roku - zgodnie z art. 248 § 1 k.k.w. - informował Sąd Okręgowy we Wrocławiu V Wydział Penitencjarny, że istnieje konieczność ograniczenia powierzchni przypadającej na jedną osobę poniżej 3m² z uwagi na występujące przeludnienie.

Podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych powód miał ataki padaczki, które są dla niego bardzo wyczerpujące. Pierwszej pomocy udzielali powodowi zwykle współosadzeni, którzy wzywali funkcjonariuszy Służby Więziennej. Funkcjonariusze zwracali się o profesjonalną pomoc medyczną, która była udzielana powodowi. W Zakładzie Karnym we W. funkcjonariusze potrafili sami udzielić pomocy powodowi podczas ataku.

W Zakładzie Karnym Nr 2 w Ł. pomoc medyczną dla powoda w przypadku wystąpienia ataku padaczki wzywali funkcjonariusze SW, którzy nigdy sami nie udzielali pomocy powodowi.

Powód ma obecnie 27 lat, przed osadzeniem w 2005 roku mieszkał z matką w Ł. w mieszkaniu o powierzchni 47m². Był osobą uzależnioną od narkotyków (brał amfetaminę). Ukończył szkołę podstawową. Podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych przeszedł terapię antynarkotykową, terapię związaną z używaniem przemocy. Powód pracuje społecznie - roznosi posiłki.

Orzeczeniem z dnia 11 sierpnia 2009 roku powód został zaliczony do lekkiego stopnia niepełnosprawności. W opinii wskazano, że wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne placówki. W orzeczeniu określono datę powstania stopnia niepełnosprawności na dzień 22 lutego 2006 roku

Powód od dzieciństwa był leczony na padaczkę. Doznał wielu urazów głowy, pierwszy raz w wieku 13 lat. Był leczony psychiatrycznie w Szpitalu (...) dwa lata przed osadzeniem (był na detoksie przez 7 dni). Ponadto nadużywał alkoholu, amfetaminy, miał próby samobójcze.

Po konsultacji neurologicznej z dnia 9 lutego 2005 r. wpisano, że skarżył się na drżenie brody, bóle głowy w okolicy potylicy. Po konsultacji neurologicznej z dnia 17 lutego 2005 r. - wpisano; dostarczył kartę informacyjną leczenia w Centrum (...) z 1999 r.- bóle i zawroty głowy, obserwacja neurologiczna negatywna, przebyty uraz głowy przed 3 laty. KT głowy - 1999 r. bez zmian. EEG - 1999r. - zmiany patologiczne w odprowadzeniach skroniowo-potylicznych obustronne, bez napadowości. W opisie badania EEG z dnia 14 marca 2005 r. podano; zapis o niewielkich zmianach patologicznych w okolicy skroniowej prawej.

Podczas pobytu w zakładzie obserwowano napady padaczkowe. Doraźnie podawano powodowi Relanium 10 mg. dom. W dniu 29 kwietnia 2005 r. zwiększono dawkę Amizepiny do 400-200-400 mg, włączono Topamax 50 mg. na noc.

W okresie 5-25 maja 2005 r. był leczony w Oddziale Detoksykacji ZOZ ZK Nr 2 w Ł. - obserwacja w kierunku zatrucia lekami negatywna, zaburzenia osobowości, uzależnienie od amfetaminy, padaczka w wywiadzie. W dniu 3 czerwca 2005 r. ustalono leczenie: Amizepin 2x 400 mg, Topamax 50 mg/rano. W wykonanym w dniu 19 lipca 2005 r. badaniu KT głowy nie stwierdzono zmian w szczególności zmian pourazowych. W dalszym czasie obserwowano napady drgawkowe, w tym bez utraty przytomności. Po konsultacji neurologa w dniu 27 grudnia 2005 r. zwiększono dawkę Tegretolu do 400-0-800 mg. Po ponownej konsultacji w dniu 10 stycznia 2006 r. zwiększono dawkę Topamaxu do 2 x 50 mg.

W okresie od 28 stycznia do 4 kwietnia 2006 r. był leczony w Oddziale Chorób Wewnętrznych ZOZ ZK Nr 2 w Ł. - z rozpoznaniem padaczki z napadami drgawkowymi prawdopodobnie dwojakiego pochodzenia, wymagającej dalszej diagnostyki w oddziale neurologicznym w trybie planowym, zaburzeń osobowości na podłożu organicznym z okresową dekompenzacją z nasileniem zaburzeń agresywnych. Utrzymano leczenie; Tegretol Cr 400 2x 1 tbl, Topamax 2x 50 mg. W dniu 8 kwietnia 2006 r. zwiększono dawkę Topamaxu do 2x 100 mg. W okresie od 21 maja do 6 czerwca 2006 r. ponownie był leczony w Oddziale Chorób Wewn. Szpitala ZOZ ZK Nr 2 w Ł.. Zwiększono dawkę Topamaxu do 2x 150 mg.

W dokumentacji Aresztu Śledczego w Ł. od dnia 20 czerwca 2006 r. opisywano napady drgawkowe bez utraty przytomności, rozpoznane jako napady rzekomo padaczkowe. Od dnia 8 sierpnia 2006 r. na terenie Zakładu Karnego w P. stosowano w leczeniu oprócz Tegretolu i Topamaxu w dawkach j/w także Depakinę chrono w dawce 2x 500 mg. Lek ten odstawiono w dniu 18 sierpnia 2006 r.

Powód był także konsultowany przez specjalistę neurologa oraz psychiatrę.

W okresie od 14 listopada 2006 roku do 08 lutego 2007 r. powód leczony był w Oddziale Neurologicznym Szpitala Aresztu Śledczego w G.. Wypisany został z rozpoznaniem padaczki z napadami częściowymi złożonymi wtórnie uogólniającymi się. W badaniu NMR głowy - nie stwierdzono zmian patologicznych. W leczeniu stosowano Tegretol Cr 2x 600 mg. Lamitrin 2x 50 mg. Powód był konsultowany laryngologicznie i psychiatrycznie.

W roku 2007 opisywano sporadyczne napady utraty przytomności, częściej napady rzekomo padaczkowe.

Podczas pobytu w Zakładzie Karnym w P., gdzie powód przybył w dniu 16 lutego 2007 roku pozostawał pod stałą opieką specjalistów neurologa i psychiatry. Miał zalecane leczenie farmakologiczne, które dobrze tolerował. Jego stan zdrowia był stabilny.

W dniu 24 czerwca 2008 r. podczas pobytu w Zakładzie Karnym we W. obserwowano wielokrotne napady padaczkowe w okresie około 1,5 godziny. Podano doraźnie 5 amp Clonazepamu i 2 amp. Relanium. Powód był konsultowany neurologicznie w Izbie Przyjęć Klinicznego Szpitala Akademickiego. Leczenia przeciwpadaczkowego nie zmieniono. W następnym okresie kilkakrotnie obserwowano u powoda napady padaczkowe i rzekomo padaczkowe. Zmieniono preparat lamotryginy na Plexxo a następnie Lamilept 2x 25 mg.

W okresie od dnia 25 czerwca 2008 roku do dnia 15 lipca 2008 roku powód przebywał w ZOZ Szpitala Zakładu Karnego Nr 1 we W..

Powód P. B. (1) nie zdradza objawów choroby psychicznej ani cech upośledzenia umysłowego. U powoda lekarz psychiatra rozpoznaje organiczne zaburzenia osobowości, uzależnienie od środków psychoaktywnych typu mieszanego w okresie długotrwałej abstynencji, urazy głowy w wywiadzie i padaczkę. Z punktu widzenia lekarza psychiatry w przypadku powoda brak jest podstaw do stwierdzenia, że podczas przebywania w warunkach penitencjarnych doszło u niego do nieprawidłowości leczenia i odbywania kary, które skutkowałyby pogorszeniem stanu psychicznego powoda bądź powstania długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Brak jest podstaw do twierdzenia, że warunki, w jakich przebywał powód w jednostkach penitencjarnych, mogły w jakikolwiek sposób przyczynić się do powstania czy nasilenia objawów padaczki. Nasilenie częstości napadów drgawkowych, obserwowane u powoda w latach 2005-2006, można wiązać z okresem abstynencji. Nie można wiązać padaczki z przebytymi uprzednio urazami głowy. W wykonanych kilkakrotnie w okresie osadzenia badaniach KT i NMR głowy nie stwierdzano żadnych zmian pourazowych. Same warunki bytowania nawet w najtrudniejszych warunkach nie powodują powstania czy nasilenia się objawów padaczki. Proces diagnozowania i leczenia choroby, przeprowadzony w warunkach więziennych, był prowadzony prawidłowo. Choremu zapewniono warunki leczenia i diagnozowania na ogół niedostępne w takim okresie czasu w ramach NFZ. Proces ten był znacznie utrudniony ze względu na objawy wynikające z zaburzeń osobowości i nie będące bezpośrednio skutkami padaczki. Na skutek działania służby zdrowia w warunkach więziennych nie doszło do nieprawidłowości i brak jest z tego powodu podstaw do orzekania o uszczerbku na zdrowiu badanego.

Na podstawie powyższych ustaleń oraz po dokonaniu oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Okręgowy stwierdził, że roszczenie powoda jest uzasadnione jedynie w części.

Sąd I instancji uznał, że pomimo, iż P. B. (1) przez okres pobytu w jednostkach penitencjarnych od chwili osadzenia, tj. od dnia 9 stycznia 2005 roku do dnia 6 grudnia 2009 roku przebywał okresowo w celach, które nie spełniały wymogu zapewnienia skazanym powierzchni 3 m² na osobę, to w tym okresie często był hospitalizowany w szpitalach więziennych, gdzie nie występował problem przeludnienia. Dalej podkreślił, że powód nie wykazał, by cele przez niego zajmowane w jednostkach penitencjarnych były w sposób nienależyty wyposażone, gdyż z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynika, iż każdy osadzony miał swoje łóżko, a także, że w celach były stoły, szafki i taborety. W miarę posiadanych środków finansowych sukcesywnie były przeprowadzane prace remontowe poszczególnych cel i innych pomieszczeń, które miały na celu poprawę warunków bytowych.

Zarzuty powoda dotyczące warunków sanitarnych w celach oraz braku możliwości utrzymania higieny osobistej okazały się również nieuzasadnione. Przede wszystkim w celach wydzielone były kąpiki sanitarne, tj. wyodrębnione pomieszczenia, w których osoby osadzone mogły załatwiać potrzeby fizjologiczne i higieniczne bez skrępowania. W ciągu tygodnia skazani korzystali z umywalki w celi mieszkalnej (z zimną wodą), a kąpiel w łaźni, gdzie była dostępna ciepła woda - mieli jeden raz w tygodniu. Zgodnie bowiem z § 30 ust. 3 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności - skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpeli, natomiast kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza. W ocenie Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie powyższa norma została zachowana, a więc nie doszło do naruszenia prawa w tym zakresie. Ponadto, nie naruszało praw powoda comiesięczne wydzielanie środków higieny osobistej oraz środków dla utrzymania czystości w celach. Rodzaj i ilość środków czystości przekazywanych powodowi oraz częstotliwość ich przekazywania była zgodna z obowiązującymi w tym zakresie normami wynikającymi z aktów prawnych niższego rzędu. Dlatego też te działania służby więziennej - wykonywane w granicach prawa - nie godziły w dobra osobiste powoda. Sąd zwrócił uwagę na to, że z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynika, iż powód nigdy nie zwracał się do funkcjonariuszy z prośbą o wydanie dodatkowych środków higienicznych, co może świadczyć o tym, że ich nie potrzebował.

Twierdzenia powoda odnośnie braku zajęć kulturalno-oświatowych oraz braku dostępu do aktów prawnych uznał za gołosłowne, nieoparte żadnymi dowodami. W jednostkach penitencjarnych, w których przebywał powód, były

biblioteki, możliwość zamawiania prasy, korzystania z radiowęzła. Nadto na prośbę zgłaszaną wychowawcy osadzeni otrzymywali akty prawne.

Odnosząc się do zarzutów powoda, że w jednostkach penitencjarnych umieszczano w tych samych celach osoby o różnym stopniu demoralizacji lub przynależące do subkultury więziennej, Sąd stwierdził, że odbywanie kary pozbawienia wolności w celi wieloosobowej stanowi istotną dolegliwość, wiąże się to bowiem z koniecznością znoszenia obecności innych osób, często reprezentujących różne światopoglądy, mających inne potrzeby oraz inne zainteresowania. W toku procesu powód nie wykazał jednak, by w celach występowały konflikty, które miały na tyle silny charakter, aby konieczna była interwencja funkcjonariuszy. W konsekwencji powód nie udowodnił, aby poniósł z tego tytułu jakąkolwiek szkodę.

W ocenie sądu meriti P. B. (1) nie wykazał również, że miał trudności z umówieniem wizyty do jakiegokolwiek lekarza, ani też, że wymagał natychmiastowej konsultacji lekarskiej. Sam fakt konieczności oczekiwania na planową wizytę do lekarza, mając na uwadze obecne realia funkcjonowania służby zdrowia w Polsce, nie może przesądzać o zaniebdaniach danej jednostki penitencjarnej w zakresie zapewnienia skazanym dostępu do leczenia. Niewątpliwie powód jeszcze przed rozpoczęciem odbywania kary pozbawienia wolności cierpiał na padaczkę i był osobą uzależnioną od narkotyków. Podczas pobytu w zakładach karnych przeszedł terapię i był prawidłowo leczony, co potwierdzili w swych opiniach biegli lekarze psychiatra i neurolog.

Sąd I instancji zauważył również, że powód nie składał żadnych skarg na piśmie dotyczących złych warunków bytowych, braku środków czystości, braku literatury, czy aktów prawnych, braku dostępu do zajęć kulturalno-oświatowych, czy też złego traktowania go przez funkcjonariuszy, podczas gdy mógł skorzystać z takiej możliwości codziennie w kontaktach z wychowawcą bądź podczas comiesięcznej wizytacji cel przez dyrektorów placówek w obecności wychowawcy i oddziałowego.

Sąd Okręgowy uznał, że żądanie powoda związane z naruszeniem jego dobra osobistego w postaci godności osobistej i zdrowia za okres jego osadzenia od dnia 9 stycznia 2005 roku do dnia 31 stycznia 2008 roku jest przedawnione, gdyż w niniejszej sprawie pozew został złożony w dniu 1 lutego 2011 roku, a zatem przedawnieniu uległo roszczenie powoda za okres osadzenia przed dniem 1 lutego 2008 roku, ponieważ powód na bieżąco miał wiedzę dotyczącą warunków, w jakich był osadzony oraz o działaniach podejmowanych przez jednostki penitencjarne, a zatem bez zbędnej zwłoki mógł dochodzić swoich roszczeń w odpowiednim czasie, czego jednak nie uczynił, nie wskazując też przeszkód, które uzasadniałyby tę zwłokę.

W tym stanie rzeczy przedmiotem oceny merytorycznej Sądu Okręgowego był okres osadzenia powoda od dnia 1 lutego 2008 roku do dnia wytoczenia powództwa, przy czym przeludnienie w celach występowało do dnia 6 grudnia 2009 roku.

Biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy, Sąd I instancji stwierdził, że na określenie wysokości przyznanego powodowi zadośćuczynienia mogą mieć fakty związane z przeludnieniem cel w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. - znacznym ograniczeniem powierzchni cel na jednego skazanego przez 17 miesięcy oraz przez okres jednego miesiąca w Areszcie Śledczym w P.. Wobec powyższego uznał, że strona pozwana naruszyła zasady wynikające z kodeksu karnego wykonawczego co do sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności, a nadto powszechnie wiążącego obowiązku szanowania godności każdego człowieka oraz respektowania prawa do humanitarnego traktowania. Powód przez cały okres przebywania w przeludnionych celach mógł bowiem odczuwać skutki tego przeludnienia jako poniżające i nie zapewniające właściwego komfortu psychicznego.

Sąd Okręgowy uznał zatem, że istniejące w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. i Areszcie Śledczym w P. przeludnienie doprowadziło do naruszenia dóbr osobistych powoda i zadośćuczynieniem adekwatnym do krzywdy doznanej przez powoda powinna być kwota 3.000 zł.

O odsetkach ustawowych Sąd orzekł na podstawie przepisu art. 481 § 1 k.c., zasądając je od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo o zadośćuczynienie jako nieuzasadnione.

Sąd I instancji oddalił także w całości powództwo powoda w zakresie żądania zapłaty kwoty 200.000 złotych tytułem odszkodowania za doznaną szkodę w postaci doznanego uszczerbku na zdrowiu powoda w związku z nasileniem ataków epilepsji na podstawie przepisu art. 444§1 k.c., gdyż nie udowodnił on, iż na skutek działania lub zaniechania strony pozwanej doszło do nasilenia u niego ataków epilepsji. Z dokonanych przez Sąd ustaleń faktycznych wynika, że powód przed osadzeniem, jako dziecko doznał kilku urazów głowy oraz cierpiał na padaczkę. Jak wynika z jednoznacznych i obiektywnych opinii biegłych sądowych lekarza psychiatry i neurologa podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych stan zdrowia powoda nie uległ pogorszeniu, powód był prawidłowo leczony lekami najnowszej generacji. Zarzuty powoda dotyczące oceny prawidłowości pomocy medycznej udzielanej mu podczas ataków padaczki w świetle oceny biegłego lekarza neurologa okazały się nieuzasadnione.

O kosztach procesu, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie zasady słuszności wyrażonej w art. 102 k.p.c.

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony.

- powód zaskarżył orzeczenie Sądu Okręgowego w części oddalającej powództwo ponad kwotę 3.000 zł i zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną analizę materiału dowodowego i ustalenie, że powód miał realną możliwość dowiedzenia się o możliwości dochodzenia zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych już na początku odbywania kary pozbawienia wolności i powinien zdawać sobie sprawę z terminów przedawnienia tego roszczenia, a tym samym, że powództwo uległo w znacznej mierze przedawnieniu; brak analizy materiału dowodowego w zakresie roszczenia objętego okresem przed 31 stycznia 2008 r. i w konsekwencji sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego przyjęcie, iż tylko przeludnienie celi i związane z tym panujące w niej warunki bytowe powodują naruszenia dobra osobistego powoda w postaci jego godności w sytuacji, gdy prawidłowa ocena zebranego materiału dowodowego uzasadnia stwierdzenie naruszenia dobra osobistego powoda także w sytuacji odbywania kary w innych niż przeludnione warunkach, tj. w zaniedbanych, brudnych i zimnych celach, w których normą jest występowanie robactwa, bez odpowiedniego dostępu do światła dziennego, bez zapewnienia odpowiedniej wentylacji, co wykracza poza obowiązujące standardy oraz wykracza poza nieunikniony element cierpienia, związany z przebywaniem w jednostkach penitencjarnych i poprzez niewzięcie pod uwagę twierdzeń powoda oraz zeznań świadka M. D. dotyczących nieprawidłowości w funkcjonowaniu służby zdrowia i braku należytej opieki medycznej w czasie osadzenia w jednostkach penitencjarnych.

Zarzucił również naruszenie prawa materialnego: poprzez błędną wykładnię art. 117 § 2 k.c w związku z art. 5 k.c. poprzez uwzględnienie zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanego, przy braku odniesienia się i uwzględnienia realnej możliwości dowiedzenia się powoda o możliwości i terminach na dochodzenie zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych; art. **448 § 1 k.c. w związku 23 k.c. i z art. 24 k.c.** poprzez przyznanie nieadekwatnej sumy tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda, bo uznającej - przy założeniu okresu 17 miesięcy przebywania w celach przeludnionych (nieprzedawnionego okresu uwzględnionego przez sąd) - że kwota 176 zł miesięcznie jest adekwatna do naprawienia krzywdy powoda, podczas gdy jest to kwota rażąco niska i nie mogąca stanowić realnego zadośćuczynienia cierpieniom powoda doznany w efekcie naruszenia jego dóbr osobistych i **art. 444 § 1 k.c.** poprzez nieuwzględnienie roszczenia zapłaty kwoty odszkodowania za doznaną krzywdę w postaci doznanego uszczerbku na zdrowiu w postaci nasilenia ataków epilepsji.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie żądania pozwu w całości, a także przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w skarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

- pozwany zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w części, tj. w zakresie pkt 1 i 4 i zarzucił naruszenie przepisów postępowania:

- art. 230 k.p.c. poprzez przyjęcie, że strona pozwana przyznała okoliczność, iż w okresie do dnia 6 grudnia 2009 r. powód okresowo przebywał w przeludnionych celach, podczas gdy zarówno w odpowiedzi na pozew z dnia 10 marca 2011 r., piśmie procesowym z dnia 24 maja 2011 r. i na rozprawie w dniu 15 marca 2012 r., pozwany konsekwentnie przeczył twierdzeniom powoda w tym zakresie, podkreślając, że stan taki nie został wykazany;

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, wadliwą ocenę zeznań powoda w części dotyczącej stanu osobowego cel, a w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń w sprawie i przyjęcie, że powód permanentnie przebywał w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. oraz Areszcie Śledczym w P. w przeludnionych pomieszczeniach mieszkalnych, co spowodowało u niego określone dolegliwości;

- art. 102 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. przez odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesu.

Ponadto pozwany zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 248 k.k.w. w zw. z §2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz.U. Nr 65 poz. 459) poprzez ich błędną wykładnię, niezastosowanie i przyjęcie, że działanie pozwanego było bezprawne, mimo iż obowiązujący do dnia 6 grudnia 2009 r. art. 248 k.k.w. dopuszczał możliwość zakwaterowania skazanych w celach o powierzchni poniżej 3 m² przypadającej na jednego osadzonego;

- art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że zostały naruszone dobra osobiste powoda w wyniku czego została wyrządzona mu krzywda;

- art. 448 k.c. poprzez zasądzenie na rzecz powoda zadośćuczynienia i pominięcie w kontekście okoliczności mających wpływ na jego przyznanie faktu, iż pozwany zapewnił powodowi prawidłowe warunki socjalno - bytowe, urozmaiconą ofertę zajęć kulturalno - oświatowych i sportowych, a także właściwą opiekę medyczną w tym warunki leczenia i diagnozowania na ogół niedostępne w ramach świadczeń z Narodowego Funduszu Zdrowia;

- art. 481 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie odsetek ustawowych od dnia 26 lutego 2011 r.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. 1 i 4 sentencji wyroku, poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych, a w przypadku nieuwzględnienia powyższych wniosków wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi, zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Obie apelacje nie zasługują na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji, które mają oparcie w przeprowadzonych dowodach i przyjmuje je za własne. Zarzuty skarżących podważające dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę dowodów i wyprowadzone na tej podstawie wnioski nie zasługują na uwzględnienie i tak naprawdę stanowią wyłącznie polemikę z argumentacją sądu. Wbrew twierdzeniom obu stron, w sposób wszechstronny, bezstronny i zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów Sąd dokonał analizy zgromadzonego materiału dowodowego i na jego podstawie wyciągnął prawidłowe wnioski, które bardzo szczegółowo zawarł w obszernym uzasadnieniu.

Wprawdzie apelacja strony pozwanej zaskarża wyrok w części uwzględniającej powództwo co do kwoty 3.000zł, ale jako, że kwestionuje roszczenie powoda co do zasady, to do niej należy się odnieść w pierwszej kolejności.

Przede wszystkim - zdaniem sądu odwoławczego - twierdzenie, że powód nie wykazał, by doszło do naruszenia jego dóbr osobistych jest nieuprawnione. Nie ulega wątpliwości, że P. B. (2) domagając się zasądzenia na jego rzecz zadośćuczynienia i odszkodowania, wywodził swoje roszczenie między innymi z faktu niezapewnienia mu właściwych warunków bytowych (między innymi przeludnienie cel) do odbywania kary izolacyjnej w kilku konkretnie wskazanych w pozwie jednostkach penitencjarnych. Już w pozwie wnioskował o przeprowadzenie dowodu z akt dotyczących jego pobytu w tych jednostkach, akt z działu ewidencji.

Udzielając odpowiedzi na pozew strona pozwana w pierwszej kolejności wskazała, że powód nie podał, załączenia jakich konkretnych dokumentów domaga się, jak i, że wnioski dowodowe są zbędne. Jednocześnie precyzyjnie podała, kiedy i w jakich jednostkach penitencjarnych przebywał powód od dnia 9 stycznia 2005 roku, a więc w okresie objętym żądaniem, wskazując nie tylko daty pobytu, ale i numery cel oraz ich powierzchnię. Pismem z dnia 13 kwietnia 2011 roku pełnomocnik powoda zawniósł o zobowiązanie strony pozwanej do wskazania między innymi jaka była liczba osadzonych wraz z powodem w celach podanych przez nią w odpowiedzi na pozew, podkreślając w uzasadnieniu swego pisma, że takich danych zabrakło w stanowisku pozwanego. Pozwany w piśmie procesowym z dnia 30 maja 2011 roku podważał zasadność powyższego wniosku, twierdząc, że ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na powodzie, jednocześnie podniósł, że w odpowiedzi na pozew przedstawił szczegółowe dane dotyczące numerów cel, w których był osadzony powód, a także ich powierzchni. W tym samym piśmie pozwany przyznał jednak, że w Zakładzie Karnym nr 2 od dnia 23 lipca 2008 roku do dnia 5 grudnia 2009 roku i w Areszcie Śledczym w P. od dnia 9 kwietnia 2008 roku do dnia 12 maja 2008 roku administracje tych jednostek zawiadamiały sędziego penitencjarnego w trybie art. 248 k.k.w. o odstępstwach od normy wskazanej w art. 110§2 k.k.w. W przypadku Zakładu Karnego nr 2 w Ł. dodał nadto, że w okresie od dnia 6 grudnia 2009 roku powód nie przebywał w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosiła poniżej 3 m² i w tym okresie nie wydawano w stosunku do niego decyzji, o jakich mowa w art. 110§2 a i 2 b k.k.w.

Przy takim stanowisku pozwanego nie sposób podważać wniosku sądu meriti, że de facto przyznał on w toku sprawy okoliczność okresowego pobytu powoda w celach, które nie spełniały wymogu zapewnienia skazanym powierzchni 3 m². Zresztą okoliczność ta (zwłaszcza w zakresie, w jakim zostało uwzględnione powództwo) wynikała również z zeznań samego powoda, którym słusznie przypisał Sąd Okręgowy przymiot wiarygodności. Pozwany, składając – na żądanie powoda- zestawienie liczby osadzonych wraz z powodem z powierzchnią cel, w których przebywał, mógł w ten sposób podważać jego wyjaśnienia co do czasookresu występującego zjawiska przeludnienia cel. Nie uczynił tego jednak.

Sąd Apelacyjny pragnie w tym miejscu podnieść, że dowód z przesłuchania strony, choć ma jedynie charakter subsydiarny, jest jednym z licznych dowodów, jakie strony mogą zgłaszać na poparcie swych racji i podlega takiej samej ocenie jak choćby dowód z dokumentów. Skarżący nie zdołał skutecznie podważyć oceny tego dowodu, zaprezentowanej przez Sąd i instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Powyższe ustalenia, wbrew stanowisku apelującego, uprawniały zatem Sąd Okręgowy do wniosku, że pozwany, nie zapewniając powodowi godziwej normy powierzchni w celach, w których odbywał karę izolacyjną, naruszył dobra osobiste P. B. (2) w postaci godności osobistej. Nie może być więc mowy o naruszeniu art. 23 k.c.

Powód miał prawo do odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach przewidzianych prawem. Na konkretne warunki uwięzienia składają się różne parametry, którymi między innymi jest powierzchnia pomieszczenia przypadająca na jedną osobę, dostęp światła i powietrza, infrastruktura sanitarna, warunki spania i jedzenia lub możliwość przebywania poza celą. W niektórych wypadkach ocena odpowiednich warunków wymaga uwzględnienia indywidualnych cech osadzonego, takich jak wiek lub stan zdrowia. Istotnym elementem oceny jest również czas trwania nieodpowiedniego traktowania.

Nadmierne zagęszczenie w celi może samo w sobie być kwalifikowane jako traktowanie niehumanitarne, a w razie wyjątkowej kumulacji różnych niedogodności - nawet jako tortura. Nie sposób przyjąć sytuacji, w której w celi o

powierzchni na osobę mniejszej niż 3 m² (co i tak jest standardem jednym z najniższych w Europie) można mówić o humanitarnym traktowaniu.

Jest rzeczą oczywistą, że przeludnienie w celach łączy się z dodatkowymi dolegliwościami bytowymi dnia codziennego (warunki noclegu, spożywania posiłków, korzystania z ubikacji). Stan taki jest szczególnie dotkliwy, jeśli trwa dłuższy okres tak jak w rozpoznawanej sprawie. (17 miesięcy w Zakładzie nr 2 w Ł. i 1 miesiąc w Areszcie Śledczym w P..)

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, (OSPika 1990, poz. 330) wyjaśnił, że godność osobista jest tą sferą osobowości, która konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości człowieka i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Poczucie to, które stanowi istotny element psychiki człowieka, kształtowane jest przez szereg okoliczności zewnętrznych. Zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Wynika to wprost z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r., (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169) i z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r. stanowiących, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Przytoczone zasady norm prawa międzynarodowego na gruncie prawa polskiego wyrażają art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji.

Reasumując, powód wykazał fakt naruszenia jego dóbr osobistych w postaci godności oraz prawa do humanitarnego traktowania, natomiast strona pozwana nie obaliła domniemania bezprawności swego działania. Samo bowiem powołanie się przez skarżącego na art. 248 k.k.w. nie usuwa bezprawności. Art. 248 k.k.w. istotnie dopuszczał odstępstwa od obowiązującej normy, ale tylko w szczególnych wypadkach, takich jak konieczność przetransportowania większej liczby osadzonych. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie może zaś stanowić takiego uzasadnienia ogólna sytuacja w więziennictwie. W art. 248 k.k.w. nie wskazano konkretnego terminu, na jaki można umieścić skazanego w celi o zagęszczeniu przekraczającym 3 m² na osobę. Mogło to jednak nastąpić tylko na czas ściśle oznaczony, a w realiach rozpoznawanej sprawy powód przez kilkanaście miesięcy odbywał karę w warunkach przeludnienia, przy obniżonej minimalnej normie powierzchni. Trudno zatem zaakceptować twierdzenie skarżącego, że odbywanie przez powoda kary w tych warunkach było dopuszczalnym wyjątkiem, a nie regułą.

Nie ma również podstaw do czynienia zarzutu naruszenia art. 448 k.c. W uchwale Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia z dnia 18 października 2011 r., sygn. III CZP 25/11, LEX nr 960463 stwierdzono, że umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych a odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną tym naruszeniem nie zależy od winy.

Za chybiony należy również uznać zarzut naruszenia art. 481§1 k.c. Zgodnie z jego treścią jeżeli dłużnik spóźnia się ze spełnieniem swego świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Dłużnik popada w opóźnienie, jeśli nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie, w którym stało się ono wymagalne, także wtedy, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.10.2003r, II CK 146/02, LEX nr 82271 oraz wyrok z dnia 13 października 1993 r., I CRN 121/94, OSNC 1995/1/21).

Sąd Apelacyjny pragnie zważyć, że problematyka powyższa wywołuje pewne kontrowersje w orzecznictwie Sądu Najwyższego, czego przykładem jest wyrok Sądu Najwyższego z 30.10.2003r, IV CK 130/02, LEX nr 82273, w myśl którego w razie ustalenia wysokości zadośćuczynienia według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, uzasadnione jest przyznanie odsetek dopiero od chwili wyrokowania. Podobne stanowisko zajął SN w wyroku z 09.09.1999r, II CKN 477/98, niepubl. wyroku z dnia 04.1998r, II CKN 875/97, niepubl., wyroku z 08.12.1997r, I CKN 361/97, niepubl. oraz z 09.01.1999r, III CKN 301/97 niepubl.)

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa jednak stanowisko odmienne, któremu wyraz dał Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 28.06.2005r. w sprawie sygn. I CK 7/05 (publ. LEX nr 153254) stwierdzając, że zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego, przewidzianego w art. 445 k.c., ma charakter bezterminowy, stąd też o przekształceniu go w zobowiązanie terminowe decyduje wierzyciel przez wezwanie dłużnika do wykonania. W uzasadnieniu tego orzeczenia SN wskazał, że w myśl art. 455 k.c., termin spełnienia świadczenia wyznacza przede wszystkim treść zobowiązania. Termin ten może też wynikać z właściwości zobowiązania. Jeżeli nie można go oznaczyć według pierwszego lub drugiego kryterium, to wówczas zobowiązanie ma charakter bezterminowy. O przekształceniu takiego zobowiązania w zobowiązanie terminowe decyduje wierzyciel przez wezwanie dłużnika do wykonania. Zaznaczyć trzeba, że na gruncie kodeksu cywilnego z chwilą nadejścia terminu spełnienia świadczenia roszczenie wierzyciela wobec dłużnika staje się wymagalne (art. 120 k.c.). W zależności od tego, czy dłużnik za uchybienie terminu odpowiada, czy też nie, skutek uchybienia przybiera postać opóźnienia (art. 481 § 1 k.c.) lub zwłoki (art. 476 k.c.).

Podobne stanowisko zajął SN w wyroku z 22.02.2007r, I CSK 433/06, LEX nr 274209 stwierdzając, iż orzeczenie Sądu przyznające zadośćuczynienie ma charakter rozstrzygnięcia deklaratoryjnego, a nie konstytutywnego. Zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia (art. 445 § 1 k.c.) ma charakter zobowiązania bezterminowego, toteż przekształcenie go w zobowiązanie terminowe może nastąpić w wyniku wezwania wierzyciela (pokrzywdzonego) skierowanego wobec dłużnika do spełnienia świadczenia (art. 455 k.c.).

Sąd Apelacyjny podziela w pełni stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 28.06.2005r. w sprawie sygn. I CK 7/05, LEX nr 153254, które odnosi się również do zagadnienia wymagalności zadośćuczynienia należnego na podstawie art. 448 k.c. Nie ma zatem podstaw do zakwestionowania daty zasądzenia na rzecz powoda ustawowych odsetek, począwszy od dnia doręczenia stronie pozwanej pozwu.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. Przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Do okoliczności branych pod uwagę przez Sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu zalicza się m.in. charakter sprawy, okoliczności dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Sąd I instancji szeroko uzasadnił zastosowanie przepisu art. 102 k.p.c. i aprobując w pełni jego argumenty, nie ma potrzeby ich ponawiania.

Przechodząc do oceny apelacji powoda, przede wszystkim za niezasadne należy uznać zarzuty przytoczone przez jej autora, a kwestionujące rozważania Sądu I instancji co do skuteczności podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia. Tym samym nie mogą one stanowić asumptu do wydania orzeczenia kasatoryjnego bądź reformatoryjnego.

Stosownie do treści art. 442¹ §1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Regulacja ta nie wymaga, aby sposób dowiedzenia się o szkodzie i o osobie odpowiedzialnej do jej naprawienia nastąpił w konkretnej, ustalonej formie. Nie można przecież zakładać, że dla rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia koniecznym jest dowiedzenie się przez poszkodowanego w sposób sformalizowany o okolicznościach wskazanych w art. 442¹ §1 k.c.

Kluczowym zagadnieniem w realiach rozpoznawanej sprawy jest zatem ustalenie daty uzyskania przez P. B. (1) wiedzy o szkodzie i o osobie za nią odpowiedzialnej. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku sąd meriti wyeksponował te dwie okoliczności, podkreślając, że powód na bieżąco miał wiedzę dotyczącą warunków, w jakich był osadzony oraz o działaniach podejmowanych przez konkretne jednostki penitencjarne.

W uzupełnieniu należy dodać, że ustalenie wiedzy poszkodowanego o szkodzie dla oznaczenia biegu powyższego terminu (a tempore scientiae) nie stanowi rekonstrukcji rzeczywistego stanu świadomości poszkodowanego, lecz

przypisanie mu świadomości wystąpienia szkody, opartego na obiektywnie sprawdzalnych okolicznościach (por. wyrok SN z 8 grudnia 2004 r., I CK 166/04, LEX nr 277853).

Fakt istniejącego przeludnienia w polskich zakładach karnych jest powszechnie znanym i wiedział o nim także P. B. (2). Odpowiedzialność za funkcjonowanie systemu penitencjarnego ponosi państwo polskie i powód również wiedział, że wobec Skarbu Państwa reprezentowanego przez poszczególne jednostki penitencjarne, w których przebywał, należy kierować wszelkie roszczenia. Wniosek taki jest tym bardziej uprawniony jeśli weźmie się pod rozwagę to, że pozwy w podobnych sprawach w ciągu ostatniej dekady wpływają do sądów powszechnych w znacznych ilościach.

Omawiany powyżej zarzut jest ściśle powiązany z zarzutem procesowym dotyczącym naruszenia art. 233 k.p.c. który ze względu, o których była mowa powyżej, należało uznać za chybiony. Skoro roszczenie powoda uległo przedawnieniu za okres od 9 stycznia 2005 roku do dnia 31 stycznia 2008 roku nie było potrzeby dokonywania analizy materiału dowodowego, jak i oceny zasadności roszczenia za okres sprzed tej daty. Wbrew sugestii skarżącego nie ma również podstaw do negowania ustaleń faktycznych dotyczących pozostałych warunków osadzenia powoda. W istocie zarzut ten wiąże się z warunkami pobytu powoda w jednostkach penitencjarnych za okres przedawniony, a zatem nie podlegający ocenie.

Rozważenia wymagał także zarzut naruszenia art. 5 k.c.

Przy ocenie, czy zarzut przedawnienia stanowi nadużycie prawa uwzględniać należy wszystkie okoliczności konkretnego przypadku, zachodzące tak po stronie zobowiązanego, jak i po stronie poszkodowanego, a możliwość zastosowania art. 5 k.c. nie zawsze musi być wiązana z negatywną oceną zachowania osoby zobowiązanej do naprawienia szkody, przejawiającego się w utrudnieniu wcześniejszego dochodzenia roszczeń przez poszkodowanego. Dopuszczenie stosowania art. 5 k.c. jako obrony przeciwko zarzutowi przedawnienia jest z zasady wyjątkowe i pozostaje uzależnione od wykazania okoliczności mających taki charakter (tak SN w wyroku z dnia 18 maja 2006 r. wydanym w sprawie IV CK 367/05, opublikowane LEX nr 371507).

W tym zakresie należy podnieść, że powód takich szczególnych, nadzwyczajnych okoliczności nie wykazał. Nie stanowi ich w szczególności fakt osadzenia P. B. (2) w jednostkach penitencjarnych o złych warunkach bytowych. Od daty przyjęć do każdej jednostki penitencjarnej powód miał realną możliwość przedsięwzięcia kroków, które umożliwiłyby skuteczne wytoczenie niniejszego powództwa.

Dokonując oceny zarzutu przedawnienia przez pryzmat art. 5 k.c., Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę i zachowanie pozwanego, uznając, że opóźnienie w dochodzeniu roszczenia nie powstało w wyniku jego działania, które mogło uspić czujność powoda.

Przechodząc do oceny pozostałych zarzutów apelacji powoda, w ocenie Sądu Apelacyjnego, w następstwie przeprowadzonej kontroli instancyjnej zapadłego rozstrzygnięcia, nie potwierdził się wywiedziony przez apelującego zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 448 §1 k.c. Stosownie do wspomnianego przepisu w razie naruszenia dobra osobistego czynem niedozwolonym sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W ocenie sądu odwoławczego przyznana powodowi kwota 3.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jest „odpowiednią” w rozumieniu art. 448 §1 k.c. Uwzględniając kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, którego głównym celem jest zatarcie lub co najmniej złagodzenie następstw naruszenia dóbr osobistych stwierdzić należy, że wysokość zadośćuczynienia winna zależeć przede wszystkim od wielkości doznanej krzywdy. Dla jej sprecyzowania i przyjęcia „odpowiedniej” sumy zadośćuczynienia uwzględnić należy takie okoliczności, jak rodzaj naruszonego dobra, rozmiar doznanej krzywdy, intensywność naruszenia, stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo, nieodwracalność skutków naruszenia, stopień winy sprawcy.

Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Okręgowy, określając rozmiar należnej powodowi rekompensaty, uwzględnił wskazane powyżej kryteria, zbadał wszystkie okoliczności mające znaczenie dla określenia wysokości zadośćuczynienia, zaś skarżącemu nie udało się podważyć wyrażonego w treści uzasadnienia stanowiska. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, zarzut niewłaściwego określenia wysokości zadośćuczynienia mógłby być uwzględniony wtedy, gdyby nie zostały wzięte pod uwagę wszystkie istotne kryteria wpływające na tę postać kompensaty (wyrok z dnia 24 stycznia 2000 r., III CKN 536/98, nie opubl.; wyrok z dnia 26 lipca 2001 r., II CKN 889/00, nie opubl.; wyrok z dnia 18 kwietnia 2002 r., II CKN 605/00, nie opubl.), albo gdyby sąd uczynił jedno z wielu kryteriów decydujących o wysokości zadośćuczynienia elementem dominującym i przede wszystkim w oparciu o nie określił wysokość takiego zadośćuczynienia (wyrok z 26 września 2002 r. III CKN 1037/00, opubl. LEX nr 56905).

W tej sytuacji niewątpliwie żądanie zasądzenia od Skarbu Państwa kwoty zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w wysokości 250.000 zł było przesadnie wygórowane tak z uwagi na sposób, jak i okoliczności naruszenia dobra osobistego. Nie podważając faktu osadzenia P. B. (2) w celach, w których powierzchnia mieszkalna przypadająca na jednego osadzonego była mniejsza aniżeli 3 m² przez okres 17 miesięcy w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. i przez 1 miesiąc w Areszcie Śledczym w P. dostrzec należy, że powód poza stwierdzonym przeludnieniem w celach, nie wykazał, by z tego tytułu ucierpiało jego zdrowie. Pozwany zapewnił mu pozostałe warunki odbywania kary pozbawienia wolności związane z zapewnieniem osadzonemu odpowiednich standardów higienicznych, odzieży, sprzętu kwaterunkowego, dostępu do służby zdrowia na odpowiednim poziomie, zgodnym z wymaganiami wynikającymi ze stosownych aktów prawnych.

Jak słusznie przyjął sąd meriti nie potwierdziły się zarzuty powoda odnośnie wpływu warunków, w jakich przebywał w jednostkach penitencjarnych na powstanie bądź nasilenie się objawów padaczkowych. Sąd czynił w tej mierze stosowne ustalenia faktyczne między innymi na podstawie opinii biegłych lekarza neurologa oraz lekarza psychiatry, którzy po pierwsze wskazali przyczynę choroby powoda, jak i kategorycznie stwierdzili, że sam proces diagnozowania i leczenia padaczki u powoda przeprowadzony w warunkach więziennych był prawidłowy. Wniosków tych w żadnej mierze nie mogą zmienić zeznania świadka M. D., które zresztą – jak wynika z 7-ej strony uzasadnienia Sąd przywołał jako podstawę czynienia części ustaleń faktycznych, zaś apelacja nie zawiera innych zarzutów odnoszących się do tego zagadnienia.

Wobec powyższego nie można uznać, ażeby kwota 3.000zł, zasądzona od Skarbu Państwa - Centralnego Zarządu Służby Więziennej w W. - nie rekompensowała doznanej przez powoda krzywdy. Z tych samych względów za bezzasadny należało uznać zarzut naruszenia art. 444§1 k.c.

Z omówionych powyżej względów, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oddalił zarówno apelację powoda, jak i pozwanego.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 §1 k.p.c. i art. 391 §1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny, dzieląc wcześniejsze wywody o istnieniu co do zasady przesłanek do zastosowania w realiach rozpoznawanej sprawy przepisu art. 102 k.p.c. uznał jednak, że zachodzą podstawy do częściowego obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne. Powód, będąc reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, wiedział, że jego żądanie zostało uwzględnione w nieznacznej części, że domaganie się z tytułu zadośćuczynienia kwoty 250.000zł jest rażąco wygórowane, zaś żądanie zasądzenia odszkodowania w wysokości 200.000zł całkowicie niezasadne, a mimo to zaskarżył wyrok co do kwoty 447.000zł, żądając jej zasądzenia. Decydując się na taki zakres zaskarżenia musiał więc liczyć się z obowiązkiem poniesienia kosztów procesu na rzecz strony pozwanej w przypadku oddalenia jego apelacji. Nie może w takiej sytuacji być premiowany całkowitym nieobciążaniem go tymi kosztami. Sąd II instancji obciążył więc go obowiązkiem częściowej zapłaty kosztów poniesionych przez pozwanego w wysokości 1.000zł.

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda działającego z urzędu Sąd Apelacyjny określił na podstawie §15, §12 ust.1 pkt.2 w zw. z §6 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.Nr 163, poz. 1349 ze zm.).